

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ДОВГОСТРОКОВОГО ІНВЕСТИВАННЯ У ВИРОБНИЦТВІ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

АДАМЕНКО А.П.

к.е.н., ст. викладач кафедри фінансів

Сумський національний аграрний університет

м. Суми, Україна

Прагнення сільськогосподарських підприємств відповідати світовим критеріям сталого розвитку гальмується проблемами незадовільного економічного стану аграрної сфери, технологічного рівня всіх сфер виробництва, недосконалістю організації суспільства, у тому числі нераціональними підходами до організації природокористування на всіх рівнях управління. Важливою умовою досягнення економічного зростання, побудови соціально та екологічно орієнтованої економіки є збереження та раціональне використання земельних, водних, лісових та інших ресурсів, необхідних для забезпечення здорового та повноцінного життя населення шляхом впровадження екологічно чистих виробництв.

Концепція екологічно чистого виробництва дозволяє використовувати енергоспоживання і водоспоживання з метою скорочення викидів шкідливих речовин, мінімізувати ризик завдання шкоди здоров'ю людей та довкіллю та забезпечувати збереження і відновлення природно-ресурсного потенціалу. Впровадження положень екологічно чистого виробництва сприятиме створенню передумов реалізації стратегії розвитку економіки на інноваційних принципах підвищення її конкурентоспроможності, зміцнення продовольчої безпеки України.

Стратегію екологічно чистого виробництва першими почали реалізовувати країни Центральної та Східної Європи, на сьогодні широко впроваджується у західних країнах й більш відома як «стратегія більш чистого виробництва». Ця стратегія здатна формувати систему принципів та механізмів екологізації виробництва і комплексно вирішувати екологічні та економічні проблеми.

Департаментом «Технологія, індустріалізація й економіка» Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP) у 1989 р. було розроблено стратегію екологічно чистого виробництва та одночасно ухвалено Міжнародну декларацію з чистого виробництва. UNEP визначає ЕЧВ як модель застосування інтегрованої стратегії запобігання забрудненню середовища щодо виробничих процесів, продукції і послуг, враховуючи енергоспоживання та водоспоживання з метою скорочення викидів (скидів) шкідливих речовин, обмеження створення відходів, мінімізації ризику завдання шкоди здоров'ю людей та довкіллю. Реалізовувати стратегії чистого виробництва стали такі країни, як: Норвегія, Голландія, Австрія, Данія, Франція, США, Польща, пізніше Словаччина, Чехія, Литва, Росія, Китай. Екологічно чисте виробництво широко пропагується на багатьох міжнародних форумах наприклад, OSPAR (Осло-Паризька) конвенція з Північно-Східної Атлантики (Convention for the Northeast Atlantic), Декларація Північного моря (North Sea Declaration), Барселонська конвенція середземноморського регіону (Barcelona Convention for the Northeast Atlantic) та ін. Більш широкому розповсюдженню моделі ЕЧВ сприяло підтвердження значення її принципів на Конвенції міністрів з охорони навколишнього середовища Європи (1995р., Софія). Прийнята у 1996 р. Директива ЄС з інтегрованого запобігання забрудненню і контролю (IPPC), хоча і є більш вузькою за своїм змістом, ніж вимоги моделі ЕЧВ, сприяє і заохочує поширенню даної практики. З 1995 р. завдяки зусиллям спеціально створеної робочої групи в рамках Програми екологічних дій модель ЕЧВ стала активно впроваджуватись у багатьох країнах Центральної та Східної Європи з метою безупинного поліпшення екологічної й економічної діяльності промислових підприємств та переходу до превентивних заходів щодо охорони довкілля. Однією з перших країн, що почала реалізовувати програми ЕЧВ була Польща, де заходи здійснювалися з 1991 р. у межах спільної угоди з урядом Норвегії. Наприкінці 1999 р. 210 польських компаній мали спеціальний сертифікат експертів чистого виробництва [1, с.178].

Концепція «екологічно чистого виробництва» включає три складових. Перша полягає у виключенні при вирощуванні сировини, з якого продукт виготовлений, хімічних добрив та засобів стимулювання росту. Друга полягає у відсутності у

складі продукту барвників, консервантів і смакових добавок. Третя полягає у відповідному маркуванні, тобто на упаковку екологічно чистих продуктів наносяться ліцензійні символи. Напис на упаковці «екологічно чистий» дійсна тільки при наявності сертифіката, у противному випадку це є порушенням закону.

Ми переконані, що термін «екологічно чисті продукти» – це виключно маркетингова стратегія просування товару на ринок, оскільки забезпечити виробництво, обробку, транспортування та реалізацію сільськогосподарської продукції без впливу зовнішнього середовища неможливо. Тому екологічно чистої продукції фактично не існує, і ми пропонуємо використовувати термін екологічно безпечна продукти, вживання яких не призводить до погіршення здоров'я людей. Крім того, як свідчать дослідження незалежних експертів, лише третина земель України придатна до виробництва екологічно безпечної продукції, а територія Одеської, Донецької, Дніпропетровської, Луганської та Запорізької областей взагалі не придатні до виробництва екологічно безпечної продукції.

Модель екологічно безпечного виробництва повинна базуватися на принципах локальності й превентивності та передбачає запобігання утворенню відходів у самому їхньому джерелі. Одним із перших етапів при впровадженні цієї моделі є оцінка впливу підприємства на довкілля та ідентифікація основних пріоритетів природоохоронної діяльності. Важливим моментом є створення у процесі впровадження моделі екологічно безпечного виробництва, системи підвищення кваліфікації, навчання фахівців різного профілю основам ринкових відносин, складанню бізнес-планів, методам економії всіх видів ресурсів, скорочення шкідливих викидів у навколишнє середовище, вирішенню завдань системної оптимізації різних стадій виробничих процесів, і як результат, виробництву чистішої продукції. При цьому, що дуже важливо, формується менталітет «господарського» ставлення як до виробництва, на якому трудяться співробітники, так і до їхнього власного здоров'я, і до навколишнього природного середовища [2, с.184].

Досвід показує, що впровадження екологічно чистого виробництва відіграє позитивну роль у формуванні на підприємствах активної екологічної політики (таблиця 1).

Таблиця 1 Екологічна та економічна ефективність від впровадження моделі екологічно безпечного виробництва, а також її інвестиційне забезпечення

Економічна ефективність	Екологічна ефективність	Інвестиційне забезпечення
Ефективне використання сировини, матеріалів, енергоносіїв, мінімізація витрат ресурсів	Зменшення негативного впливу підприємств на навколишнє середовище	Довгострокові інвестиції у інноваційні технології виробництва сільськогосподарської продукції з урахуванням державної підтримки
Зменшення екологічних витрат підприємства, мінімізація екологічних ризиків	Підвищення якості та екологічної безпеки продуктів харчування, забезпечення продовольчої безпеки держави	
Підвищення ринкової привабливості підприємства	Зменшення загрози здоров'ю населення, покращення умов життя	
Підвищення рівня мотивації та продуктивності праці працівників завдяки покращенню умов виробництва	Збереження та оздоровлення екологічного оточення в місцях розташування підприємств	Розвиток екологічно орієнтованих довгострокових інтелектуальних інвестицій
Освоєння нових внутрішніх та зовнішніх ринків збуту продукції, розвиток екологічно орієнтованих ринків	Забезпечення екологічно безпечного розвитку видів економічної діяльності, за якого зростання обсягів виробництва продукції (послуг) не супроводжується значним збільшенням забруднення навколишнього середовища та виробничих відходів	Державі довгострокові інвестиції у розвиток інфраструктури ринку екологічно безпечної продукції

*джерело: власна розробка автора

Ефект від впровадження екологічно чистих виробництв може бути як економічним, пов'язаним зі збільшенням прибутковості виробництва, так і екологічним, пов'язаним зі зменшенням негативного впливу підприємства на природне середовище.

Література

1. Харченко М.О. Проблеми та перспективи впровадження екологічно чистого виробництва в Україні [Текст] / М.О. Харченко, А.О. Панченко // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 2. – С. 176-182.
2. Чупіс А. В. Інвестування в аграрній сфері [Текст] / А.В. Чупіс, В.А. Борисова, В.К. Васенко. – Суми: Довкілля, 2006. – 256с.